

За одягом зустрічають, або Історії про походження назв одягу

Як відомо, людину найбільше цінують за її розум і людські якості. Однак перше знайомство з будь-якою персоною починається з того, яке зовнішнє враження вона справила на співрозмовника; і в цьому все видається важливим: охайність, сучасність і доречність одягу, зачіска, руки, взуття, запах, аксесуари. Одяг може свідчити про матеріальні статки, наявність смаку й творчі здібності. Ще до того, як людина почне говорити, ми вже маємо про неї першу інформацію, що допоможе краще пізнати особу.

Тому люди з давніх-давен одягу приділяли багато уваги, стежачи за модою, тенденціями, віяннями часу. Однак не завжди одяг був такий, яким ми звикли його бачити: костюми й краватки в чоловіків; джинси, футболки, светри в молоді; яскраві сукні, спідниці й кофтинки в жінок. Кожна епоха привносила новий стиль, новий одяг і нові слова на його позначення. Ми розкажемо вам про декілька назв, які міцно закріпилися в українській мові, але прийшли до нас з інших мов і культур.

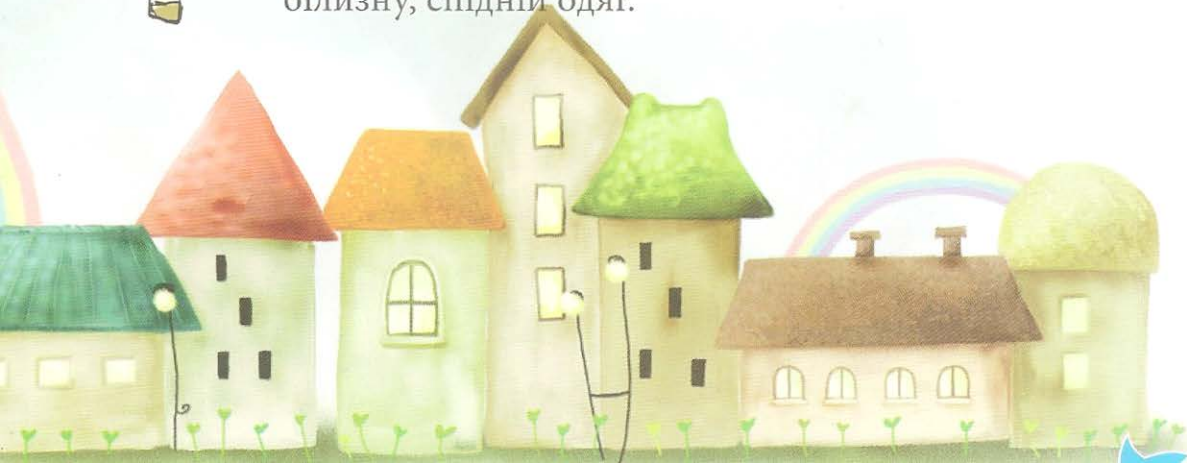
Костюм

Французьке слово *costume*, запозичене нами, походить від латинського *consuetudo* — «звичка». Йшлося про звичне поєднання частин одягу, а також, мабуть, про те, що це одяг, який носять постійно. Тож повсякденний чоловічий і жіночий одяг — **костюм** — дістав назву, пов'язану саме із цією звичністю.

Класичний костюм складається з двох частин — це піджак і штани (або спідниця). Здавалося б, якщо **костюм** — слово французьке, то й складові частини костюма теж повинні називатися французькими словами. Проте слово **піджак** запозичене з двох мов одразу: *ні* (*pea*) — це англійська назва тканини, а *жак* — французьке слово (у французів це запозичення з арабської мови), що позначає те, що зветься курткою. Ми слово *жак* у зменшеній формі (*жакет*) теж запозичили як окрему назву короткої жіночої одягу, яку носять поверх блузки.

Назва другої частини костюма — **штани** (спочатку *штони*) — запозичена з тюркських мов, де слово *іштон* (*ічтон*, *іштан*) означало чоловічу білизну, спідній одяг.

Смокінг: Від халата до вечірнього костюма

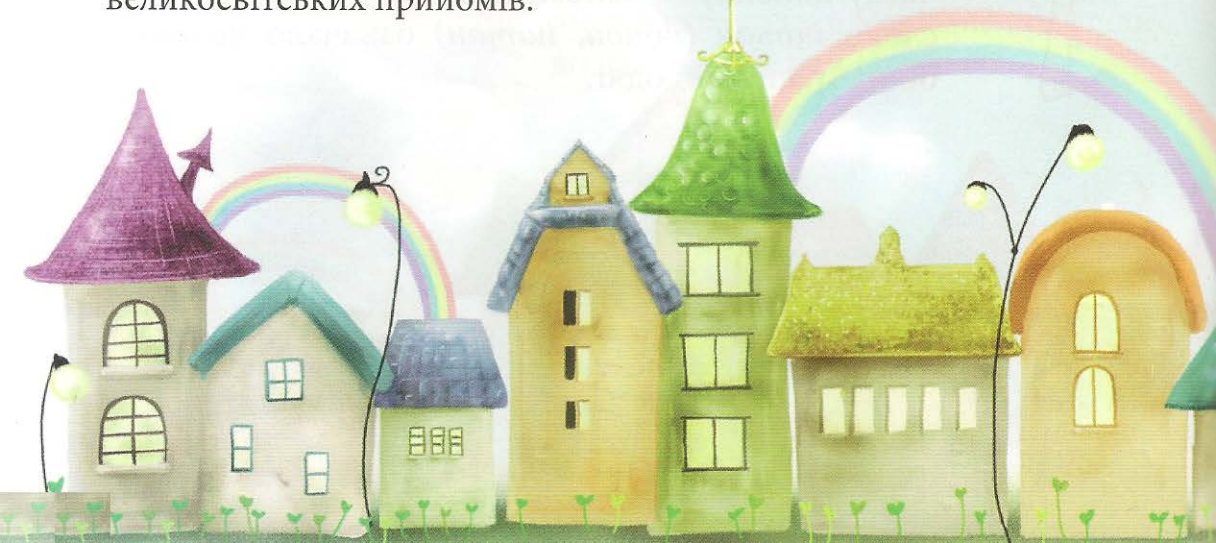
Історія походження найзагадковішого чоловічого костюма — **смокінга** — сповнена таємниць й овіяна неймовірними легендами.

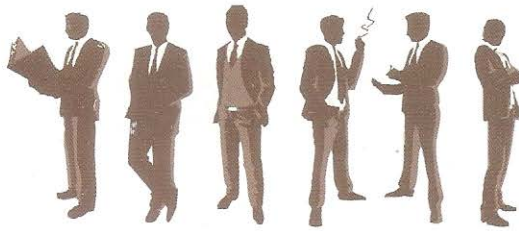
Кожна із цих історій має право на існування, але яка з них найближче до дійсності, сьогодні впевнено не зможе сказати ніхто.

Найбільш поширена версія (її підтримують і багато істориків моди), що батьківщиною смокінга є Англія, а вигадав його англійський прем'єр-міністр Бенджамін Дізраелі.

Ця історія почалася ще в XVII ст., коли холодною Англією розповсюдився пряний дух східних колоній і запах тютюну. Куріння трубки настільки ввійшло в моду, що англійці димили навіть у церквах.

Суворі правила етикету були підірвані й появою **шлагфроку** — легкого домашнього халата, у якому допускалося приймати гостей у своїх апартаментах. Чоловікам сподобалося не тільки палити тютюн, але й ходити в одязі, що не сковує рухи. Проте такий варіант дозволявся виключно в дружній обстановці і не призначався для великосвітських прийомів.

І лише у 80-х роках ХІХ ст. сер Дізраелі запропонував при-скіпливому суспільству екзотичний туалет для куріння — смокінг, що в перекладі з англійської означало: «одяг для курця». Тоді цей наряд був шовковим халатом з шалевим коміром й обшлагом з атласу. До нього додавалася невелика шапочка з пензликом. Щоб поганий запах тютюну не викликав неприємності й негативних емоцій у присутньої на прийомі пані, чоловіки переодягалися в новий туалет у спеціально відведених для куріння кімнатах. І смокінг, і шапочка призначалися для захисту одягу й зачіски від уїдливого диму. Більше того, попіл від сигар, що падав на шовкові лацкани, не залишав слідів. Таким чином, у зал поверталися запашні джентльмени, від яких не пахло тютюном.

До 1918 року у вечірньому чоловічому одязі панував *фрак*. У суспільстві шляхетних джентельменів це був єдиний припустимий для чоловіків варіант вишуканого вбрання. Але на початку ХХ ст. суворий вищий світ змінив гнів на милість і визнав-таки смокінг повноправним чоловічим вечірнім туалетом.

Якщо ми вже заговорили про одяг, то не слід оминати й такого аксесуара, як краватка!

Краватка чи галстук?

Перші згадки про краватку як елемент одягу знаходимо в культурі Стародавнього світу, зокрема історії Давнього Єгипту, де шматок правильної геометричної форми, накинутий на плечі, правив за своєрідний символ соціального статусу його власника. Також одними з перших краватки носили стародавні китайці. Поява в Давньому Римі шийних хусток ознаменувала початок епохи краваток у сучасному розумінні цього слова, але й вони були тільки передвісниками чоловічих краваток.

Хорватія — батьківщина краватки

Появою та закріпленням у світовій моді цього символу чоловічого гардеробу прийнято вважати 1635 рік. Після перемоги над яничарами турецького султана хорватські воїни були запрошені до двору французького короля Людовіка XIV в нагороду за виявлені на полі бою мужність та звитягу.

Офіцери хорватської армії здавна носили строкаті шовкові шийні хустини. Людовік XIV дуже вповодобав новий предмет гардеробу й, не втримавшись, теж пов'язав собі на шию щось подібне, відтак ставши першим законодавцем моди краватки

у Франції, а отже, і в усій Європі. Звідси й одна з версій походження французького слова *cravatte* («краватка»), що поширилося в Європі, — від *à la croate* (а-ля-кroat — «на хорватський манер»).

Уже в сучасній Хорватії факт винайдення її співвітчизниками краватки вважається абсолютно доведеним, — він, як предмет гордоців, підтримується національною історіографією, він же використовується як бренд у рекламі й туристичній галузі.

Друга назва цієї речі — *галстук* — з'явилася в Росії в епоху Петра I й вимовлялася [галздук], бо прийшло, скоріш за все, з Голландії, де *galsdoek* — «хустка на шию». У російському словнику того часу це слово тлумачилося так: «Полотенце, которим шею обвивають и украшають». Пізніше це слово вимовляється і як [галстук], і як [галстух] — за німецьким взірцем (*Halstuch*).

Ми з вами розглянули декілька речей чоловічого гардеробу, тобто одягу. Саме ж слово *гардероб* прийшло в українську мову з французької й дослівно означає «зберігати одяг». Сьогодні ми вживаємо це слово у двох значеннях: «місце зберігання речей» і «сукупність усіх речей, з яких складається одяг».

Кожен із нас має власний гардероб, тобто речі, які є в щоденному житті і які найбільше до вподоби, смаку й тенденцій моди.

Матеріал підготовлений
за книгами А. П. Коваль

